

УДК:331.361.3:378.091.12:005.963

**СТАЖУВАННЯ ЯК ФОРМА
ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Г.В. ПАНЦИРЕВА канд. с-г. наук,
стариший викладач
В.В. МОНАРХ, канд. с-г. наук,
старший викладач,
Вінницький національний аграрний
університет

У статті окреслено основні чинники розвитку педагогічної вищої освіти. Розкрито основні принципи підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти. Наведено форми та напрями стажування. Описано результати ознайомлення з досвідом організації навчально-виховної діяльності та особливостей функціонування навчального закладу де проходило стажування. Наведено пропозиції інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання, які використовують викладачі Економічного університету в Кракові для удосконалення навчально-виховного процесу студентів Вінницького національного аграрного університету.

Ключові слова: *галузь, співпраця, підвищення кваліфікації, проект, компетентності.*

Лит.15.

Постановка проблеми. Одними з пріоритетних напрямів розвитку освітянської галузі, відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, є питання підвищення якості освіти [1]. Серед нормативно-правових актів, які регламентують вище наведену проблематику слід виділити Закон України «Про вищу освіту» (від 17.01.2002 р. №2984-III), Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 10.02.1995 р. №51/95-ВР), Закон України «Про професійний розвиток працівників» (від 12.01.2012 р. №4312-VI), Положення про атестаційну колегію Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (Наказ МОН України від 14.09.2011 р. №1059), Положення про атестацію наукових працівників (Постанова Кабінету міністрів України від 13.08.1999 р. №1475), Типове положення про атестацію педагогічних працівників (Наказ МОН України від 06.10.2010 р. №930), Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (Наказ МОН України від 24.01.2013 р. №48) тощо [2].

Розвиток сучасної професійної педагогічної вищої освіти відбувається під впливом швидкого розвитку інформаційного простору, євроінтеграційних процесів, науково-технічних прогресів, інтелектуалізації діяльності особистості, динамічних змін ринку праці, підвищеного запиту на конкурентоспроможного фахівця, здатного швидко адаптуватися у

професійному середовищі, та інші. У контексті швидких змін техніки і технологій важливою потребою суспільного розвитку є освіта особистості упродовж життя [3]. Адже саме освіта гальмує процеси інтелектуального старіння, а так, створення на виробництві системи безперервної освіти кадрів, підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування працівників є важливою та складовою умовою інтелектуального та професійного розвитку людини [4].

Аналіз останніх публікацій. Дана проблематика набула свого розвитку у великій кількості наукових досліджень. Так державні механізми управління якістю освіти досліджували Шевченко С.О., Александров В.Т., Лукіна Т.О., Домбровська С.М. Крім того, Мороз В.М. та ін. [2] вивчали напрями оцінювання ефективності професійної діяльності суб'єкту управлінських відносин та проблематику управління розвитком навчального закладу.

Положення визначає, що метою підвищення кваліфікації та стажування є вдосконалення професійної підготовки особи шляхом поглиблення і розширення її професійних знань, умінь і навичок, набуття особою досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності» [2, 5-7].

Як вказує Н. М. Мирончук [3, 4] стажування, може здійснюватися у формах довгострокового та короткострокового навчання що, в свою чергу, вимагає мобілізації сил викладача на оновлення та поглиблення різних видів знань, оволодіння, розподілу зусиль для якісного виконання професійних обов'язків і підвищення кваліфікації, відповідальності, організованості, мобільної активності тощо.

За результатами досліджень Н. М. Мирончук [4] навчання за програмою короткострокового підвищення кваліфікації передбачає комплексне вивчення сучасних та актуальних наукових проблем галузі освіти, науки, педагогіки, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення рівня професійної культури тощо. Включає участь у семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, «круглих столах» [4].

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення працівниками спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та управлінських компетентностей, у тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню їх компетенції [7].

Відповідно до рекомендацій Олійник В.В. [8] підвищення кваліфікації викладачів має здійснюватися за наступними основними принципами: динамічності – забезпечення можливості щодо внесення змін і доповнень до змісту освітніх програм; неперервності – забезпечення широких можливостей у задоволенні різноманітних потреб викладачів з огляду на час, термін, місце та

форму освіти; усвідомленої перспективи – потреба глибокого розуміння і усвідомлення слухачами і викладачами системи близьких, середніх і віддалених перспектив навчання; різнобічності науково-методичного консультування (супроводу) – передбачено високий рівень зацікавленості слухачів і компетентності викладача; паритетності – базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і слухачів та ін.

Метою досліджень був обмін досвідом та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Вінницьким національним аграрним університетом (Україна) та Економічним університетом в Кракові (Польща).

Результати та їх обговорення. Підвищення професійної майстерності викладача вищої школи підрозділяється на педагогічне та предметно-професійне. Проте в сучасних умовах глобалізації освіти і науки, окрім попередніх двох видів виділяють поняття «наукового стажування», яке є однією з найефективніших, оскільки має різні напрямки. Перший напрямок – це науковий. Так під час стажування створюються умови для розширення меж джерельної бази власного наукового дослідження, є можливість ознайомитись з найновішими досягненнями науки і техніки, з методологією наукових досліджень того чи іншого регіону, або країни, а також продемонструвати власні результати наукової роботи [9].

Так стажування в Економічному університеті в Кракові збагатило індивідуальний досвід, надало можливість дізнатися більше про інші моделі створення та поширення знань. Самоосвіта, дистанційне навчання, персональність програми стажування сприяли становленню креативної індивідуальності, розвитку професійної творчості. Саме в рамках наукового стажування були створені умови не лише для дослідження питань які стосуються дисциплін, що викладають в університеті, але й можливість ознайомитись з досвідом організації навчально-виховної діяльності та особливостей функціонування навчального закладу де проходило стажування. Адже іншою складовою наукового стажування є навчання.

Відомо, що під час стажування відбувається ознайомлення з сучасними навчальними технологіями і перспективами їх розвитку, з досвідом організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, зокрема в умовах впровадження ідей Болонського процесу. Створюються умови для налагодження співпраці педагогічних працівників з метою подальшого обміну педагогічним досвідом [9].

Під час перебування на науково-педагогічному стажуванні для освітян в Кракові надзвичайно зацікавили ігрові форми роботи Kahoot, які можуть бути застосовані у навчанні — для перевірки знань студентів. Сервіс може стати у пригоді керівнику та педагогічному колективу навчального закладу для різних форм наукової, методичної та організаційної роботи. Участь в іграх, створених за допомогою сервісу, сприяє спілкуванню та співпраці у колективі, підвищує

рівень обізнаності в інформаційно-комунікаційних технологіях, стимулює критичне мислення [10].

Змістовною та корисною стала інформація про багатомовні можливості навчальної платформи Moodle, яка призначена для надання педагогам, адміністраторам та учням єдиної надійної, безпечної та інтегрованої системи для створення персоналізованих навчальних середовищ.

Moodle очолює та координує Moodle HQ, який фінансово підтримується мережею понад 80 сервісних компаній Moodle по всьому світу. Впроваджуючи десятки тисяч навчальних середовищ у всьому світі, Moodle довіряє великі та малі інститути та організації, включаючи Shell, Лондонську економічну школу, Державний університет штату Нью-Йорк, Microsoft та Open University. Всесвітня кількість Moodle з більш ніж 90 мільйонами користувачів, які використовують як академічні, так і корпоративні рівні, є найбільш популярною у світі платформою навчання [11,12].

Moodle надається безкоштовно як програмне забезпечення Open Source під GNU General Public License. Будь-який користувач може адаптувати, розширити або змінити Moodle як на комерційні, так і на некомерційні проекти без будь-яких ліцензійних платежів та отримати вигоду від економічної ефективності, гнучкості та інших переваг використання Moodle [13].

Підхід під відкритим вихідним кодом для проекту Moodle означає, що Moodle постійно переглядається та вдосконалюється, щоб відповідати поточним та зростаючим потребам своїх користувачів [11].

З декількох студентів до мільйонів користувачів, Moodle можна масштабувати, щоб підтримувати потреби як малих класів, так і великих організацій. Завдяки своїй гнучкості та масштабності, Moodle було адаптовано для використання у навчальних, бізнесових, некомерційних, державних та громадських контекстах [12].

Співтовариство Moodle почало перекладати Moodle на більш ніж 120 мов (і підрахунок), щоб користувачі могли легко локалізувати свій сайт Moodle разом із великою кількістю ресурсів, підтримкою та обговореннями на різних мовах. Можна скористатися інтернаціональністю даної платформи та почати використовувати платформу і в нашому навчальному процесі [11].

Також, змістовною і корисною була інформація про способи кодування різної інформації в двовимірному штрихкоді - QR-коді. QR-код 10 – матричний код (двовимірний штрих-код) шифрування деякого обсягу інформації у графічний об'єкт, розроблений і представлений японською компанією «Denso-Wave» у 1994 р. Основна перевага QR-коду – це легке розпізнавання сканувальним обладнанням (зокрема фотокамерою мобільного телефону), що дає можливість його активного використання у торгівлі, виробництві, логістиці [14].

Існує низка спеціальних програмних засобів – генераторів QR-кодів, за допомогою яких можна перетворити в QR-код будь-яке зображення, текст,

посилання на веб-сторінку, контактну інформацію та багато іншого. Найбільшого поширення набули програми для сканування і розпізнавання QR-кодів з використанням камер на смартфонах і планшетних ПК користувачів: I-Nigma, QuickMark, BeeTagg, Scan, Kaywa reader [14].

На цей час QR-код поширений у країнах Азії (особливо в Японії), поступово розвивається в Європі та Північній Америці. QR-технології успішно застосовують у таких галузях, як банківський сектор, транспорт і логістика, медицина, освіта, соціальні проекти тощо [15].

Сфери використання QR-кодів справді необмежені. Бурхливий розвиток цієї технології кодування пояснюється її практичністю, затребуваністю в умовах сучасного динамічного ринку. Мобільність і оперативність комунікації за допомогою QR-кодів забезпечується зростанням кількості власників смартфонів та планшетних ПК, користувачів глобальної мережі Інтернет [15].

Вважаємо, що у сфері освіти розміщення QR-кодів знайде своє застосування у навчальному закладі та дозволить студентам легко знаходити електронні версії книг, отримувати посилання на додаткові матеріали. Студенти зможуть створювати власні коди, ділитися своїми науковими працями і завданнями з колегами та наставниками.

Стажування надало можливість порівняти умови і методи роботи в вищій школі Польської Республіки та України, перейняти досвід зарубіжних колег щодо організації навчальної, наукової діяльності, як викладачів так і студентів. Візит став нагодою поділитись власним досвідом і розповісти про надбання вищих навчальних закладів України, зокрема Вінницького національного аграрного університету, представники делегації з якої успішно виступили на конференції з послідуочим отриманням сертифікатів учасників конференції та сертифікатів проходження стажування.

Третій напрямок стажування – культурний, стажер має можливість в процесі періоду стажування, ознайомитись з культурою, архітектурою, історією та мистецтвом регіону або країни, в якій він стажується. А при закордонних стажуваннях створюються умови для швидкого опанування іноземної мови. Отже, багатовекторність можливостей наукового стажування, і зокрема за кордоном роблять дану форму підвищення кваліфікації ефективною та дієвою у плані розвитку професійної майстерності викладача вищої школи [9].

Стажування дозволило розширити мережу своїх контактів та свого спілкування, познайомитися з колегами з різних куточків України, обмінятися контактами і домовитися про плідну співпрацю. Крім того спілкування з польськими колегами мотивувало нас більш поглиблено зайнятися вивченням англійської мови та почати опановувати польську мову. Хочеться ще додати, дана поїздка дала можливість долучитись до культури, надбань іншої країни, і разом з тим відкрити перед співпрацюючою стороною досягнення та специфіку української культури, науки та мистецтва.

Висновки і перспективи послідуєчих досліджень. Узагальнюючи викладене, зазначимо, що стажування є продуктивною формою освіти викладачів, яка спираючись на індивідуальний підхід, оперативно і достатньо повно забезпечує індивідуальні потреби у здобутті певних знань, вироблені навичок і умінь, особистісному і професійному зростанні. Стажування сприяє самореалізації особистості викладача, навчає його, дає можливість набути цінного для професії передового досвіду, сприяє розвитку зв'язків між навчальними закладами.

Таким чином, стажування сприяє закріпленню знань, умінь, навичок, необхідного педагогу в процесі науково-дослідницької діяльності, а також вивченню передового досвіду і набуттю професійних та організаторських навичок для виконання обов'язків займаної ним посади. Пропонуємо взяти до уваги інноваційні технології, форми, методи та засоби навчання, які використовують викладачі Економічного університету в Кракові для удосконалення навчально-виховного процесу студентів Вінницького національного аграрного університету. Рекомендуємо запровадити дистанційні, інформаційно-комунікативні технології навчання для студентів заочної форми навчання та студентів, які навчаються на індивідуальних графіках.

Наголошуємо на важливості проведення семінарів та тренінгів для викладачів університету спрямованих на формування, розвиток та вдосконалення особистісних професійних компетентностей (організаторських, творчих, лідерських, комунікативних тощо) для підвищення ефективної діяльності в галузі освіти.

Список використаної літератури

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». // Офіційний вісник України. 2013. №50. С. 18.
2. Мороз В.М. Механізм організації підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників як об'єкт державного управління якістю освіти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 3. С. 107-113.
3. Мирончук Н. М. Особливості праці викладача вищого навчального закладу в контексті самоорганізації його професійної діяльності. Проблеми освіти: Наук-метод. зб. *Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. 2015. Вип. 85. С. 147-151.
4. Мирончук Н.М. Стажування як форма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. *Андрогогічний вісник*. 2013. Вип. 4. С. 64-69.
5. Проект Закону про вищу освіту. Законопроекти. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45512

6. Наказ від 26.01.2005 р. №15 «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою». Державний комітет України з нагляду за охороною праці. Офіційний вісник України. 2005. № 8. С. 188.

7. Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів / Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24.01.2013 р. № 48 «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів». Офіційний вісник України. 2013. №28. С. 328.

8. Олійник В.В ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Романовський О.Г. Професійне удосконалення науково-педагогічних працівників: проблеми та шляхи вирішення. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. 2010. Вип. 27 (31) С. 88-97.

9. Наукове стажування як одна із форм підвищення професійної майстерності викладача вищої школи. URL: <http://zag-pedagogika.at.ua/publ/1-1-0-3>

10. Kahoot! – онлайн-сервіс для створення вікторин, дидактичних ігор і тестів URL: <https://www.pedrada.com.ua/news/276-kahoot-onlajjn-servis-dlja-stvorennja-viktorin-didaktichnikh-igor-i-testiv>

11 Система moodle як засіб підвищення ефективності викладання. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1290>

12.Moodle URL::<https://moodle.org/>.

13 Колос К.Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.10. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті К. 2011. 21 с.

14. Що таке QR-код? URL:: http://rqr.com.ua/uk/qr_technology

15.Можливості використання QR-кодів у навчальному процесі URL: <https://vseosvita.ua/library/mozlivosti-vikoristanna-qr-kodiv-u-navcalnomu-procesi-59429.html>.

Список використаної літератури у транслітерації / References

1. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. (2013).[*National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021*] Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013 r. № 344/2013 «Pro Natsionalnu stratehiuu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku». *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy- Official Bulletin of Ukraine* [in Ukrainian].

2. Moroz V.M. [2014]. Mekhanizm orhanizatsii pidvyshchennia kvalifikatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv yak obiekt derzhavnoho upravlinnia yakistiu osvity . [*The mechanism of organization of professional development of scientific and pedagogical workers as an object of state quality education management*]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine* 3. 107-113. [in Ukrainian].

3. Myronchuk N. M. [2015]. Osoblyvosti pratsi vykladacha vyshchoho navchalnogo zakladu v konteksti samoorhanizatsii yoho profesiinoi diialnosti. Problemy osvity [*Peculiarities of the work of a teacher of a higher educational establishment in the context of self-organization of his professional activity. Problems of education*]: Nauk-metod. zb. Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy – Institute of Innovation Technologies and Educational Content of the Ministry of Education and Science of Ukraine [in Ukrainian].

4. Myronchuk N.M. [2013]. Stazhuvannia yak forma pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovopedahohichnykh pratsivnykiv. [*Internship as a form of professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers*]. Andrahohichnyi visnyk – Andragogic Bulletin [in Ukrainian].

5. Proekt Zakonu pro vyshchu osvitu. Zakonoproekty. Verkhovna Rada Ukrainy [2010]: ofitsiyni veb-portal. [*Draft Law on Higher Education. Bills Verkhovna Rada of Ukraine*] URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45512 [in Ukrainian].

6. Nakaz vid 26.01.2005 r. №15 «Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro poriadok provedennia navchannia i perevirky znan z pytan okhorony pratsi ta Pereliku robot z pidvyshchenoiu nebezpekoiu». Derzhavnyi komitet Ukrainy z nahliadu za okhoronoiu pratsi [*On Approval of the Model Provision on the Procedure of Conducting Studies and Testing of Knowledge on Occupational Safety and the List of Work with High Danger*"]. Ofitsiyni visnyk Ukrainy- Official Bulletin of Ukraine [in Ukrainian].

7. Polozhennia pro pidvyshchennia kvalifikatsii ta stazhuvannia pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [2013]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 24.01.2013 r. № 48 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro pidvyshchennia kvalifikatsii ta stazhuvannia pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchykh navchalnykh zakladiv» [*Regulations on the improvement of qualification and internship of pedagogical and scientific-pedagogical workers of higher educational establishments*]. Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine [in Ukrainian].

8. Oliinyk V.V. Tovazhnianskyi L. Romanovskiy O.H. [2010] Profesiine udoskonalennia naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv: problemy ta shliakhy vyrishennia. Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity [*Professional improvement of scientific and pedagogical workers: problems and solutions*] zb. nauk. pr. [in Ukrainian].

9. Naukove stazhuvannia yak odna iz form pidvyshchennia profesiinoi maisternosti vykladacha vyshchoi shkoly. [*Scientific internship as one of the forms of improving the professional skills of a teacher of higher education*]. URL: <http://zag-pedagogika.at.ua/publ/1-1-0-3> [in Ukrainian].

10. Kahoot! – onlain-servis dlia stvorennia viktoryn, dydaktychnykh ihor i testiv [*Kahoot - Online service for creating quizzes, didactic games and tests*]. URL: <https://www.pedrada.com.ua/news/276-kahoot-onlajjn-servis-dlja-stvorennja->

viktorin-didaktichnikh-igor-i-testiv[in Ukrainian].

11 Systema moodle yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti vykladannia. [System moodle as a means of improving the effectiveness of teaching]. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1290> [in Ukrainian].

12.Moodle [Moodle] URL: <https://moodle.org/>. [in Ukrainian].

13 Kolos K.R. [2011]. Systema Moodle yak zasib rozvytku predmetnykh kompetentnostei uchyteliv informatyky v umovakh dystantsiinoi pisliadyplomnoi osvity : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.10. [Moodle system as a means of developing the subject competences of computer science teachers in the conditions of distance postgraduate education] Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti- Information and communication technologies in education [in Ukrainian].

14.Shcho take QR-kod?[What is a QR code?] URL: http://rqr.com.ua/uk/qr_technology [in Ukrainian].

15.Mozhlyvosti vykorystannia QR-kodiv u navchalnomu protsesi [Ability to use QR codes in the learning process] URL: <https://vseosvita.ua/library/mozlivosti-vikoristanna-qr-kodiv-u-navcalnomu-procesi-59429.html> [in Ukrainian].

АННОТАЦИЯ СТАЖИРОВКА КАК ФОРМА ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье обозначены основные факторы развития педагогического высшего образования. Раскрыты основные принципы повышения квалификации преподавателей высших учебных заведений. Приведены формы и направления стажировки. Описаны результаты ознакомления с опытом организации учебно-воспитательной деятельности и особенностей функционирования учебного заведения где проходила стажировка. Приведены предложения инновационных технологий, форм, методов и средств обучения, которые используются преподаватели Экономического университета в Кракове для совершенствования учебно-воспитательного процесса студентов Винницкого национального аграрного университета.

Ключевые слова: *отрасль, сотрудничество, повышение квалификации, проект, компетентности.*

Лит.15.

ANNOTATION CHARACTERISTICS OF FOREST-PROVIDED PROCESSES IN NATIVE FORESTS OF STATE ENTERPRISE VINNYTSIA FORESTRY

The article outlines the main factors for the development of pedagogical higher education. The basic principles of advanced training of teachers of higher educational institutions are disclosed. The forms and directions of the internship are given. Describes the results of familiarization with the experience of organizing

educational activities and features of the functioning of the institution where the internship took place. There are suggestions of innovative technologies, forms, methods and means of education, which are used by teachers of the Economic University in Krakow to improve the educational process of students of Vinnitsa National Agrarian University.

Keywords: *natural forests, common oak, natural regeneration, state.*

Lit. 15.

Інформація про авторів

Монарх Вероніка Валентинівна – кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: monarhinya@ukr.net).

Панцирева Ганна Віталіївна – кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри лісового, садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3).

Монарх Вероніка Валентиновна – кандидат сільськогосподарських наук, старший преподаватель кафедри садово-паркового господарства, садоводства и виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, г. Вінниця, ул. Солнечная, 3 e-mail: monarhinya@ukr.net).

Pantsyreva Hanna Vitaliivna – Candidate of Agricultural Sciences, Senior Lecture of the Department of Forestry, Horticulture, Horticulture and Viticulture of the Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str.3).

Monarkh Veronika Valentynivna – Candidate of Agricultural Sciences, Senior instructor of the Department of Landscape Management, Horticulture and Viticulture of Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str. 3, 3 e-mail: monarhinya@ukr.net).